

ภาคผนวก

หนังสือกรมราชทัณฑ์ที่ ขธ 0706/18286 วันที่ 22 ตุลาคม 2553 เรื่องแจ้งผลการพิจารณา
ข้อหาหรือเกี่ยวกับการพบทนายความของผู้ต้องขังในระหว่างถูกลงโทษขังเดี่ยว

อ้างตามหนังสือที่ 1111/2553 ลงวันที่ 13 กันยายน 2553

ตามหนังสือที่อ้างถึงเรียนจากกลางคลองไผ่ลงโทษทางวินัย นักโทษ ว. โดยลดชั้น 1 ชั้น
ตัดวันลดวันต้องโทษจำคุก 60 วัน และขังเดี่ยวมีกำหนด 3 เดือน ในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย
ผู้ต้องขังอื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย และครอบครองสิ่งของต้องห้าม (ใช้เหล็กแหลม
เป็นอาวุธ) ต่อมาในระหว่างที่นักโทษ ว. ถูกลงโทษทางวินัยดังกล่าว ทนายความของนักโทษ ว. ได้
ขอพบเพื่อปรึกษาคดีในข้อหาพยายามฆ่าผู้อื่น ในเขตท้องที่ สภ.ราชบุรี อีกคดีหนึ่ง ซึ่งพนักงาน
สอบสวน ได้ดำเนินคดีและแจ้งข้อกล่าวหาแก่นักโทษ ว. แล้ว แต่เรือนจำมีคำสั่งไม่อนุญาตให้
ทนายความเข้าพบ โดยให้เหตุผลว่า นักโทษ ว. ถูกลงโทษทางวินัยโดยการขังเดี่ยว 3 เดือน ตาม
กฎหมายกระทรวงมหาดไทยข้อ 118 ไม่สามารถให้เยี่ยมหรือพบปะผู้ใดได้ ทนายความจึงมีหนังสือ
ถึงผู้บัญชาการเรือนจำคลองไผ่ พิจารณาทบทวนคำสั่งดังกล่าว โดยอ้างว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วย
กฎหมาย จึงขอหารือว่า คำสั่งดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

กรมราชทัณฑ์ พิจารณาแล้วขอเรียนว่า ตามกฎกระทรวงข้อ 118 ซึ่งกำหนดวิธีการ
บังคับโทษขังเดี่ยวไว้ประการหนึ่งว่า “ห้ามการติดต่อหรือพูดจากับผู้อื่นทั้งสิ้น” หมายความว่ารวมถึง
ทนายความด้วยหรือไม่ นั้น จะเห็นได้ว่า การกำหนดวิธีการบังคับโทษขังเดี่ยวตามกฎกระทรวงฯ ข้อ
นี้จะมีการตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนซ้อนอยู่ในการลงโทษขังเดี่ยวในคราวเดียวกัน โดย
หนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ ที่ มท 0908/ว 75 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2508 ได้ระบุว่า ผู้ต้องขังที่ถูก
ลงโทษขังเดี่ยวนั้น ย่อมตัดไม่ให้เกิดการเยี่ยมเยียนด้วย และเมื่อการตัดการอนุญาตให้ได้รับการ
เยี่ยมเยียนฯ เป็นโทษตามมาตรา 35 (4) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มีข้อยกเว้น
เรื่องสิทธิในการพบปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวตามที่ระบุไว้ในมาตรา 8 แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเมื่อลงโทษขังเดี่ยวไม่เกิน 3 เดือน ตามคำสั่งดังกล่าว ได้รวม
โทษตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนฯ ตามมาตรา 35 (4) แห่งพระราชบัญญัตินี้ ได้ยกเว้น
สิทธิในเรื่องการพบทนายความไว้ ดังนั้น กฎกระทรวงฯ ข้อ 118 และหนังสือสั่งการกรมฯ ฉบับนี้
จึงต้องยกเว้นกรณีพบและปรึกษาทนายความด้วย จึงเห็นว่า กรณีการห้ามติดต่อหรือพูดจากับผู้อื่น
ทั้งสิ้นนั้น ผู้อื่นในความหมายนี้ มิได้รวมถึงทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ อันเป็นสิทธิขั้น
พื้นฐานของผู้ต้องขังหรือจำเลยที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ดังนั้น เรือนจำกลางคลองไผ่ จึงไม่สามารถอ้างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช
2479 ประกอบกฎกระทรวงข้อ 118 ในการยืนยันคำสั่งเรือนจำคลองไผ่ กรณีไม่อนุญาตให้

ทนายความเข้าพบนักโทษ ว. เพื่อปรึกษาคดีของนักโทษ ว. ตกเป็นผู้ต้องหาได้ คำสั่งเรือนจำกลาง
คลองไผ่ที่ไม่อนุญาตให้นักโทษ ว. พบทนายความเพื่อปรึกษาคดี ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงให้
เรือนจำกลางคลองไผ่ยกเลิกคำสั่งไม่อนุญาตดังกล่าวเสีย พร้อมอนุญาตให้ทนายความเข้าพบ
นักโทษ ว. เพื่อปรึกษาคดีความได้

บทสัมภาษณ์

1. นายเทวินทร์ วิเศษ

นักทัศนวิทยาชำนาญการ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

ได้ให้ความรู้ในแนวทางปฏิบัติและความเห็นเกี่ยวกับการขังเดี่ยวดังต่อไปนี้ มาตรการพิเศษหมายถึง นักโทษในคดีอุกฉกรรจ์ หรือในคดีประชาชนให้ความสนใจ ในกรณีคดีที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นพิเศษจะจัดให้ผู้ต้องขังรายนั้นอยู่ในห้องคนเดียวโดยไม่ให้ออกมาพบเจอใครทั้งสิ้น ในแง่นี้ก็เพื่อเป็นมาตรการในการคุ้มครองตัวนักโทษรายนั้น ไม่ให้ถูกทำร้าย อาจจะมีการฆ่าตัดตอนเกิดขึ้นเพื่อทำลายพยานหลักฐานในการสาวถึงตัวขังจึงต้องเอาตัวนักโทษรายนั้นไปกักตัวไว้เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยของตัวนักโทษเอง โดยผู้คุมจะให้อยู่ในห้องนอนเดี่ยวตลอดทั้งวัน สิ่งอำนวยความสะดวก มีพัดลม ห้องน้ำ จะไม่ให้ให้นักโทษรายนั้นออกมาตลอดระยะเวลา 24 ชั่วโมง ในการขังไว้จะดูระยะเวลาหนึ่งโดยดูสภาพแวดล้อมต่างๆ เหตุผลที่ต้องกักตัวไว้เช่นนี้เพราะในเรือนจำมีผู้ต้องขัง 500 กว่าคน แต่มีผู้คุม 4-5 คน การดูแลนักโทษรายนั้นอาจไม่เพียงพอและเพื่อความปลอดภัยของตัวนักโทษและเรือนจำ ขนาดของห้องประมาณ 2 คูณ 4 เมตร

นักโทษที่ป่วยทางจิตหรือพิษสุราเรื้อรัง จะแยกตัวจากนักโทษรายอื่น โดยนักไปขังไว้คนเดียว เพื่อความปลอดภัยของผู้ต้องขังอื่นด้วย

ในส่วนของอาหารทั้งมาตรการพิเศษและขังเดี่ยวที่เป็นโทษทางวินัยจะไม่อนุญาตให้ญาตินำอาหารเข้ามาไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม การเยี่ยมนักโทษรายที่ถูกขังเดี่ยวก็จะถูกงดเยี่ยมไปด้วยในตัว

การที่ผู้ต้องขังกระทำความผิดวินัยจะขังไปตลอด 24 ชั่วโมงโดยไม่ให้ออกมา ขนาดของห้องจะเล็ก ผนึ่งทั้งสามด้านเป็นปูนไม่มีช่องระบาย และประตูทางเข้า ส่วนด้านบนมีมุ้งรวดไว้ระบายอากาศเป็นช่อง การขังเดี่ยวหมายถึงนักโทษมีพฤติกรรมที่ต่อต้าน ทำผิดซ้ำซ้อน ทะเลาะวิวาทกัน ซึ่งเป็นไปตาม พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ 2479 ให้อำนาจในการลงโทษขังเดี่ยวได้

โดยปกติให้ผู้บัญชาการเป็นผู้สั่งมีอำนาจในการกำกับดูแลเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังทั้งปวง และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในเรือนจำ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายวินัยจะทำบันทึกและส่งให้ผู้บัญชาการเรือนจำ ในการที่ผู้บัญชาการเรือนจำสั่งลงโทษขังเดี่ยวจะนำผู้ต้องขังเข้าวันนั้นเลย การตรวจทางแพทย์ในทางปฏิบัติจะไม่มีตรวจก่อนนำผู้ต้องขังไปขังเดี่ยว โดยผู้ให้สัมภาษณ์มองว่าการขังเดี่ยวเป็นโทษขั้นสุดท้ายที่จะลงโทษกับนักโทษแล้ว จะมีการลงโทษเป็นไปตามลำดับก่อนอย่างน้อยการที่เอานักโทษไปขังเดี่ยวไว้ 3 เดือนก็จะทำให้เรือนจำสงบขึ้น ทำให้การบริหารจัดการง่ายขึ้นและไม่เป็นปัญหากับนักโทษอื่น

และมองว่า สมควรที่จะให้มีการลงโทษขังเดี่ยวต่อไป เพราะเมื่อนักโทษถูกเข้ามาในเรือนจำแล้วจะต้องเคารพในกฎกติกาที่มีอยู่ไม่เช่นนั้นก็ไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ และเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ พุดได้ว่าเป็นเรือนจำที่เรียบร้อยที่สุดในบรรดาเรือนจำและทัณฑสถาน 143 แห่งทั่วประเทศ

2. วินัย หมวกมณี

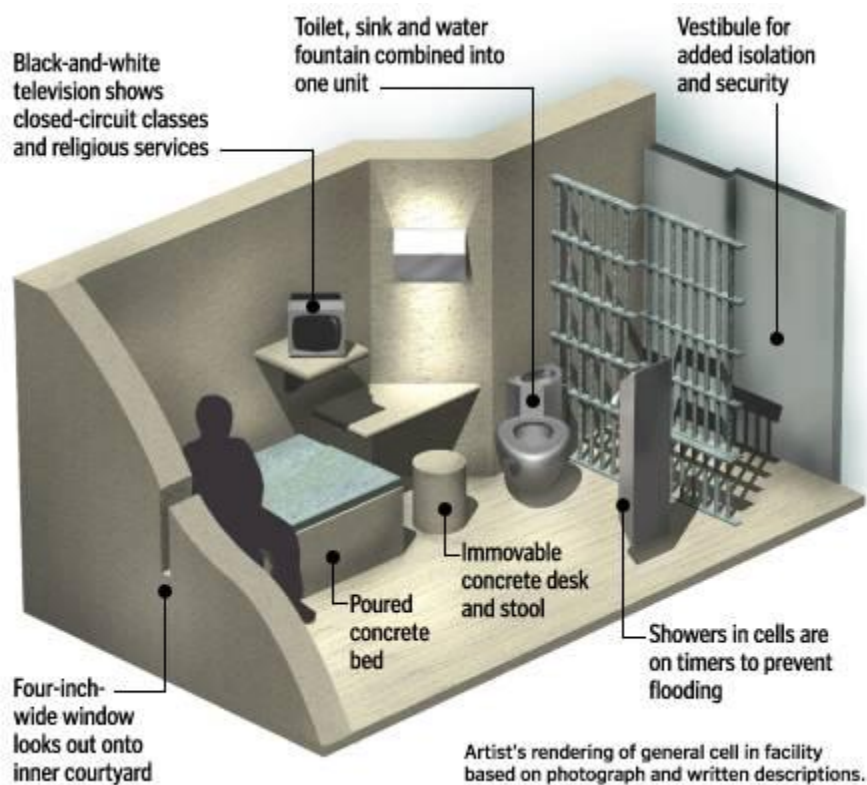
เจ้าหน้าที่นิติกร ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง กรุงเทพมหานคร

มาตรการพิเศษใช้วิธีการแยกขังซึ่งไม่ใช่การขังเดี่ยวที่เป็นโทษทางวินัย เป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัยต่อตัวผู้ต้องขังเองและอาจจะมีเหตุผลอื่นก็ได้ ในการสั่งเป็นอำนาจของพัศดีและอำนาจของผู้บัญชาการเรือนจำ โดยผู้บัญชาการเรือนจำจะใช้การขังเดี่ยวได้นานกว่า หลักเกณฑ์ที่กำหนดอยู่ในกฎกระทรวงข้อ 42

ลักษณะของห้องในในกฎหมายไม่ได้กำหนด แต่ที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางมีห้องขังเดี่ยวซึ่งเป็นตึก ในกรณีที่ถูกกระทรวงกำหนดไว้ในข้อ 114 หากมีกรณีเกิดขึ้นนอกกรอบหลักเกณฑ์การขังเดี่ยว ผู้บัญชาการเรือนจำก็อาจสั่งขังเดี่ยวได้ เป็นดุลพินิจแต่ก็ต้องชอบตามกฎหมายปกครองว่า การกำหนดดุลพินิจได้แค่ไหน อย่างไร ต้องเหมาะสมและตอบสังคมได้

ในการสั่งขังเดี่ยว ในสมัยก่อนผู้บัญชาการเรือนจำสั่งขังได้ทันที แต่ในปัจจุบันต้องตั้งคณะกรรมการ โดยกรมราชทัณฑ์ได้ออกหนังสือเวียนมาฉบับหนึ่ง โดยกำหนดให้เป็นคู่มือหากผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นมา จึงเป็นมาตรฐานของกรม ต้องตั้งคณะกรรมการและต้องตั้ง การตั้งกรรมการนั้นไม่ใช่กฎหมายแต่เป็นการปฏิบัติต่อๆ กันมา ซึ่งเป็นคล้ายๆ จารีตประเพณี คณะกรรมการมาจากเจ้าหน้าที่ในเรือนจำนั่นเอง

ภาพลักษณะห้องขังเดี่ยวของต่างประเทศ



นัทธี จิตสว่าง บทความเรื่อง เรือนจำความมั่นคงสูงสุด (Supermax Prison)

แหล่งสืบค้น <https://www.gotoknow.org/posts/479797>